List 25. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. junija 1882.

Obseg: Raznotere skrbi čebelarja. — Gospodarske novice. — Kaj imamo storiti, ako nam toča vinograde potolče? — Naravoslovna črtica. — Osemnajsti véliki zbor „Matice slovenske“ v Ljubljani 14. jun. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Blag spomin na Hercegovino. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Raznotere skrbi čebelarja.

Večkrat mora skrben čebelar sam na pomoč priti svojemu brezštevilnemu zarodu, ker čas ne ozdravi vseh napak in nerednosti, ki večkrat nastanejo med čebelami. Prva skrb se tiče matice.

Matica umre vsled starosti ali se izgubi in ne najde več svojega zaroda, ali pa pogine v boji, in čebele si ne morejo preskrbeti nove rodovitne matice. Panj je toraj brez kraljice. Zapazimo pa to: 1) Čebele postanejo nenavadno nemirne ter iskajoč po panji in pri vraticah notri in ven begajo. Počasi se, se ve da umirijo, iz česar pa nikakor ne moremo sklepati, da so dobile uže novo kraljico. Vsakako je velik nemir in nered sumljiv, in pogledati je treba, če ni panj brez matice. 2) Čebele nenavadno malo izletavajo. 3) Če po bitvi mrtvi trotje v panji ostanejo. Prepričamo se pa se ve da le, če panj preiščemo ter ne najdemo matice in tudi ne zalege. Navadno se dobé tudi matične celice, akoravno čebele ne rojijo, in mnoge trotje zalege, kar kaže, da nimajo čebele prave matice, ki bi delalke zalegala.

Če panj še ni dolgo brez matice, dajmo mu novo matico. Če je pa nimamo in so še trotje v panji, obesimo notri par tablic z odprto delalsko zalego s čebelami vred, ali pa dajmo zaprto matično celico med čebele.

Ako pa čebele nimajo prave matice, temveč le tako, ki same trote zalega, ali le kako jajčica nosečo delalko, nam omenjeni način nič ne pomaga, ker se vsaka nova matica hitro umori. Trotja matica se mora vjeti in pokončati. Če pa kaka delalka, katera se ne loči od drugih čebel, zalego napravlja, dajmo vse čebele v prazen panj. Pri odprtih vraticah bodo kmalu vse izletele, in le napačna kraljica bode po matični navadi s par čebelami ostala v panju. Te se pokončajo ali pa vržejo v drug panj, ki ima pravo matico, kjer napačna hitro pogine. Še le potem je mogoče panju brez matice vspešno pomoči.

Če pa ni trotov v panji, pridevanje trotove zalege nič ne pomaga. Združiti je treba cel zarod s kakim drugim. Tako združenje se posebno spomladi in v jeseni priporoča pri maloštevilnih zarodih.

Veliko skrbi nastane čebelarjem vsled mnogoterih bolezni, izmed katerih naj naslednje omenimo:

1) Vsled nezdrave hrane postanejo večkrat čebele noroglave in se pred panjem na hrbtu ležeče krčevito zvijajo. Zdrava mlačna hrana vspešno pomaga.

2) Če se čebele v hudi zimi dolgo ne morejo izprazniti, če trpé zraven tega še lakoto in žejo in dobivajo nezdravo hrano, dobé drisko ali grižo, ter onesnažijo panj, satovje, kakor tudi same sebe, in v panju nastane hud smrad. Po zimi tak panj očistiti je silno težavno. Navadno se ta nadloga sama odpravi v gorki spomladi, ko se zopet čebele očistijo. Vsakako naj se pa stanovanje očisti ali pa premenja. Pitanje z mlačnim medom vspešno zdravi.

Najnevarnejša bolezen je pa gnjila zalega. Večkrat pogine nekaj nepokrite zalege vsled mraza. To ni posebno nevarno; čebele izmečejo mrtvo zalego iz panja. Hujša je pa ta bolezen, če so čebele kot ličinke zdrave ter še le potem v pokritih celicah gnjiti začnó. Celični pokrovčki vpadejo in prikaže se sredi njih mala luknjica. Vsa ličinka razpade notri v rujavo slezovino. Hud smrad napolnuje cel panj. Delalke postajajo lene in vse zaostane.

Ako se je bolezen le enega panja prijela, odvzemimo gnjilo satovje iz panja, dajajmo čebelam mlačne in zdrave hrane, kateri malo salicilne kisline primešajmo.

Ako pa nastopi ta bolezen kot prava nalezljiva kuga, katera se hitro razširja, je silno nevarna in škodljiva.

Povzročijo jo najbrže za prosto oko nevidljive gljivice, ki napadejo ličinke. Z velikim vspehom se rabi zoper to gnjilobo salicilna kislina. Se ve da, da je delo zamudno in težavno, če hočemo tudi uže okuženo satovje rešiti. Gnjilo satovje se mora odstraniti in sežgati, drugo satovje in panj pa po naslednjem načinu očistiti: Kupi naj se 5 gramov kristalnaste salicilne kisline, katera naj se v 40 gramih čistega vinskega cvetu v mali steklenici raztopi in dobro zamaši. Potem naj se vzame skledica čiste, mlačne vode, kateri se toliko kapljic salicilnega cveta pridene, kolikor gramov voda tehta. S to vodo naj se vse naškropi: čebele, satovje, odprta in zaprta zalega, kakor tudi panj. Dobé se tudi za to posebne stekleničice, ki vodo skozi malo odprtino razpršijo.

Če pa hočemo tudi uže okužene zalege rešiti, odpravimo vse čebele iz satovja, ovijmo oddrgnjen vžigalen klinček s pavolo ter ga pomočimo v vodo, kateri smo prej primešali polovico salicilnega špirita, prederimo vsak pokrovčeh in vtaknimo notri pomočeni

konec. Ložje se pa to opravlja z malo stekleno brizgalnico. Vsakih osem dni naj se to ponavlja. Vsak drug večer jim dajmo $^1/_6$ litra medú, kateremu smo pridjali 30—40 kapljic salicilnega špirita.

Čebelarjem pa tudi škoduje, če čebele v druge panjove po med hodijo. Temu se v okom pride, če se maloštevilnim panjem vratica zmanjšajo. Večkrat ni druzega pomočka, kakor slabe panjove odstraniti.

Satovju zeló škodljiv je črviček voščenega molja. Čistenje panju, posebno odstranenje moljevih zapredek se priporoča kot sredstev zoper tega škodljivca. Zunaj panju pa žvepleni sopar jajčka in črvičke pomori.

Večkrat miši čebelam veliko škodujejo. Mala vratica jim zabranijo priti v panj, in v pasti jih tudi veliko lahko polovimo.

Razun tega imajo te koristne živalice še mnogo sovražnikov med tiči. Ose, sršeni in mravlje tudi rade v panjove po med hodijo, pa le malo škode prouzročujejo.

Gospodarske novice.

Koliko imamo na Kranjskem živine?

Kakor znano, štela se je o priliki ljudskega štetiljenja leta 1869. in 1880. tudi živina. Morda bode marsikaterega zanimalo, ako povemo, koliko smo imeli živine leta 1869. in koliko je imamo sedaj; te številke, ki nam kažejo stanje naše živine, do sedaj še niso bile objavljene. Šteli so:

	Leta 1880.		leta 1869.		
Konj . . .	21.975	—	19.365,	toraj več	2.610
Mul in oslov	156	—	222	„ manj	66
Goveje živine	225.144	—	189.540,	toraj več	35.604
Ovac	67.431	—	85.161	„ manj	17.730
Kôz	15.636	—	16.555	„ „	919
Svinj	73.130	—	63.358	„ več	9.772
Panjev	32.125	—	25.203	„ „	7.922

Iz tega se razvidi, da se je število goveje živine, konj, svinj in čebel pomnožilo, število ovac, kôz, mul in oslov pa zmanjšalo. K.

Vvažanje goveje živine na Laško

bilo je od meseca septembra lanskega leta prepovedano. Po vladinih poročilih od 15. maja je pa zopet dovoljeno iz našega cesarstva vvažati živino v Italijo. Opozorujemo živinorejce posebno na to, ker se bo sedaj živina zopet lože prodajala in boljše plačevala.

Gospodarjem

priporočamo sedaj, ko se setva ajde bliža, še enkrat velikansko japonsko ajdo, kakor smo uže v 16. številki našega lista poročali. Dobi se pri trgovcu Fr. Dolencu v Škofjiloki in v Kranji. Sploh se hvali ta ajda, kakor jako velika in rodovitna in vredna poskušnje.

C. k. ministerstvo kmetijstva

naznanja, da se sedaj izdelava posebna sol v koscih (Salzwürfel), katera je neobhodno potrebna, ako hočemo narejati puter, ki dalj časa obstane. Metrični cent stane 9 gold. 80 kr. Dobi se: Salinenverwaltung in Ebensee.

Gospodarske izkušnje.

Kaj imamo storiti, ako nam toča vinograde potolče?

Poročali smo uže, da je toča vipavske in štajarske vinograde močno poškodovala. Ako pogledamo tak poškodovan vinograd, vidimo mnogo trt, od katerih ni druzega ostalo, kakor samo kratek konec, pri drugih uničen ves letošnji prirastek, nekatere so pa polomljene, razbite in počene.

Gotovo je žalostna stvar, pregledavati tak vinograd, pomagati se dá samo na ta način, ako gledamo na to, da napravimo trte z umnim obrezovanjem in obdelovanjem vsaj za prihodnje leto rodovitne. Pri trtah, katere imajo samo letošnji prirastek poškodovan, poiščejo naj se iste mladike, ki so zdaj na starem lesu do zadnjega očesa dobro ohranjene ter se naj obrežejo do tega očesa.

To oko jelo bode gotovo poganjati uže meseca julija, napravilo bode krepke mladike, iz katerih bo postal uže prihodnje leto rodoviten les. Tiste mladike pa, ki nimajo več nobenega zdravega očesa, naj se popolno odstranijo; stara trta jela bode na novo zopet poganjati. Najboljše je, ako pustimo samo dve najkrepkejši mladiki rasti, ter porežemo vse druge. Ko ste ti dve mladiki uže precej močni postali, naj se zopet okrajšate do zadnjega očesa, katere bodo potem uže letos olesenele.

Razumevno je, da se ne sme z obrezovanjem pričeti takoj po toči; trte naj se pusté vsaj nekoliko časa, da se zopet nekoliko okrepčajo. Koj po toči izgledajo vinogradi v resnici strašno, pripomorejo si pa kmalu in potem še le lahko določimo, kaj bode treba porezati in kaj ne.

Toča tudi mnogo zemlje iz vinogradov odnese, treba je toraj zemljo spraviti nazaj in jo nasuti okolo trt, ako se to ne zgodi, se trta rada posuši.

Natoroznanske stvari.

Naravoslovna črtica.

Ker se letošnje leto v resnici „kebrovo in mrčesje leto“ imenovati zamore, bode morebiti častitim čitateljem „Novic“ povoljno, da jim tukaj nekoliko vrstic iz splošnega življenja kebrovega podam, po katerih bode jim moč tega škodljivca od vseh strani natančneje opazovati in spoznavati.

Po svojih raznih vrstah so med vsemi drugimi mrčesi hrošci (kebri) najštevilnejši. Njihova životna oblika se vrsta po vrsti — druga od druge — tako močno razlikuje, da se temu v resnici čuditi moramo, da — nekateri med njimi so celó izredno-čudne prikazni. Barve so mnogovrstne, večkrat krasne in občudovalno lepe, na pr. razni rilčkarji, muškatniki, krešči, kozlički in drugi. Zavoljo njihovega trdega zunanjega površja morejo se ložej in dalj časa nepokvarjeni ohraniti in spraviti, nego drugi mrčesi, metulji in kožokrilci (muhe in drugo lesem spadajoče mrčesje), kateri imajo navadno bolj mehko truplo, kakoršno se hitreje pokvari. To bilo je pa uže naravoslovcem v davnih časih glavni povod, da so se s tem mrčesom natančneje pečali in ga po vseh straneh na drobno opazovali.

Kebri vseh vrst imajo navadno po štiri kožaste (mrenaste) flafutice ali letalne kožice, ostre usnice (ustne dele), prosto premikajoče oprsje ter so razni in popolni spremembi (prepodobovanju) podvrženi. Letalne kožice (prave flafutice) pokrivajo jim navadno roženata, redkeje usnju podobna, a le malokedaj mehka gorenja pokrivalca, pod katera keber ob času počitka in hoje svoje prave letalnice proti sprednjemu koncu navskriž položi, zvije in popolnem spravi ali skrije. Prave letalnice keber edino le med letanjem popolno razprostre, razvije in raztegne. — Pri nekaterih kebrovih vrstah so gornja rožena pokrivalca po hrbtu doli ščitu enako skupaj zraščena, pod katerimi pa pravih letalnic nimajo in toraj

tudi letati ne morejo. Kebri imajo sè svojim životom primerjaje zeló male glavice. Na teh glavah opazujemo po dvoje mrežastih očes razne velikosti, poleg katerih razprostira se tudi po dvoje tipalnic, na vsaki strani glave po ena. Tipalnice imajo pri raznih kebrovih vrstah tudi razno obliko; nekateri imajo ščetinaste, drugi motozate, členkate, zagojzdate, bataste in pihalničate tipalnike.

Na vsakem čeljustji in na spodnjem obustji imajo kebri na prvem po eden do dva, a na drugem pa po dvoje ostrih in grizljivih špičkov, kar vse skupaj jim kot zobje za grizenje, odjedanje, pristriganje in razjedanje služi. Le prav malo vrst kebrov je, kateri imajo po šest enakih grizljivih špičkov ali zob v svojem obustji. Kebrovo oprsje obstoji iz treh obročkov, od katerih prvi je prosto se gibajoč in sega do pričetka pokrivalic in letalnih flafutic; to imenujemo kebrove prsi. Ob izrastku obeh gornjih rožnatih pokrivačic, namreč, kjer se te života držé, nahaja se mala, navadno trivogelnata rožena plošica, kateri učenjaki „šildek" (ščitek) pravijo. Drugi ali zadnji del kebrovega života obstoji navadno iz šest do sedem obročkov, kateri so drug v druzega prirejeni. Vsak popolno razviti in nepohabljeni keber ima po šest, z ostrimi krempeljci dobro previdenih nog. Gledé števila nožnih udov je pri kebrih precejšna razlika; navadno obstojí vsaka kebrova noga iz peterih udov ali členov. Vendar imajo pa pri nekaterih vrstah tega mrčesa sprednje štiri noge po pet, a zadnji dve pa le po štiri ude ali členke.

Dalje nahaja se med mnogobrojno kebrovo družino tudi takih vrst, pri katerih imajo vse šestere noge vsaka za-se le po štiri, po tri in tudi samo po dva glavna dela (uda ali členka); ti poslednji so pa le zeló zeló redke prikazni.

Kebrovi črvi (ličinke) imajo navadno po šest prav kratkih nog; tudi so med temi v redkih slučajih popolni breznožniki. Njihovi (ličink) život je obročkast; ima trdo, navadno rujavkasto glavo, katera je z vsemi razjedajočimi (grizljivimi) organi preskrbljena, kakoršne imajo pozneje kebri sami. Živé in preživé se ti (kebrovi črvi — ličinke) v zemlji, lesu, raznih sadežih, gobah, mesu, mrhovini, starem čreslu, gnoju in v sadnem cvetji itd., kar navadno od nekoliko tednov do več (3—5) let traja. Ob svojem času zabubi se vsaka (kebrova) vrsta po svojem naravnem zakonu.

Bube (prepodobe) so kakor mrtve in negibajoče; ne žro nič, imajo pa uže vse dele pravega mrčesa prav dobro razločne in vidljive, kar vse skupaj je z nekim — navadno umazano rumenkastim in prozornim — mešičkom (kot sè suho mrenico) obdano.

Črvi ali kebrove ličinke napravljajo v zemlji na rastlinskih koreninah in na sadnem cvetji sè svojo izredno — veliko — požrešnostjo, sosebno če se v velikem in ogromnem številu kje nahajajo, neizrečeno in preobčutno škodo.

Komu ni znano, kaj vse vničijo samo črvi (ogerci) navadnega rujavega hrošča ali kebra! In — kje so pa še drugi škodljivci iz kebrovega kraljestva sè svojimi ličinkami, osobito ubadarji: cvetarji, koščičarji in peškarji, kateri v sadnih krajih na milijone sadežev leto za letom vničijo?

Kebri navadno le bolj neukretno in okorno letajo; a nekateri pa tem spretneje po zemlji in drevesnih deblih tekajo, kakor vseh vrst krešci, muškatniki in roparji. Vsi ti druge škodljivce v zalegi, ličinkah in bubah brez usmiljenja preganjajo in žró, zarad česar so zeló koristni in so kmetovalčevi veliki dobrotniki.

Naj povem še to, da so naravoslovci samo v našem delu zemlje — Evropi — do sedaj uže nad deset tisoč raznih vrst kebrov staknili. To je gotovo zeló veliko in ogromno število kebrovih vrst, ker je med njimi velika večina poljedelstvu, sadje- in gozdoreji, kakor sploh rastlinstvu zeló škodljivih.

Prava smrt in poguba kebrovim ličinkam v zemlji je krt. Naj bi se mu pač povsod po zasluženji prizanašalo! A še se nahajajo skoraj povsod med kmetovalci taki slepci, da ga smrtno sovražijo in na vse mogoče načine lové in preganjajo. Ostudna nehvaležnost!

Vsi kebri delé se po njihovi razliki, lastnostih in prirodnih svojstvih v več za-se obstoječih kompletnih vrst ali razredov. Ker je pa za natančneje opisovanje vseh kebrovih posameznih vrst na tem mestu premalo prostora, povedal bodem pri drugi priliki zopet kaj iz splošnega življenja gosenic in metuljev, če me častiti gospod urednik z dopisom vred v papirnati koš ne potlači in zmaši. *)

M. Rant.

Znanstvene stvari.

Osemnajsti věliki zbor „Matice slovenske"

v Ljubljani 14. junija.

Prvi očni zbor Matice slovenske po smrti njenega slavnega prvosednika dr. Jan. Bleiweisa viteza Trsteniškega bil je jako zanimiv, akoravno so se obravnave značile zeló enako, kakor v mnogo prejšnjih občnih zborih. Po „Slovencu" podamo bralcem sledeče poročilo:

Matičnega občnega zbora, ki je bil v sredo popoludne ob štirih v čitalnični dvorani, vdeležilo se je nekaj čez 50 društvenikov. Predsednikov namestnik gospod Grasselli omenjal je v svojem ogovoru ranjkega dr. J. Bleiweisa, predsednika Matičnega, in pisatelja Josipa Jurčiča in pričujoči so v znamenje sočutja svojega zarad njune zgube vstali. Potem zboru predstavi novega tajnika, g. Orešca, ki prečita poročilo o odborovem delovanji od 1. januarija 1881. do konca aprila 1881. l. (Čitateljem

K poročilu tajnikovemu oglasi se dr. Vošnjak ter omenja prizadevanja za slovenski učni jezik v državnem zboru in krepke podpore, ki so jo v tem prašanji Čehi skazovali Slovencem, zlasti pa velikega in marljivega truda, ki ga je v tej zadevi imel poročevalec, praški vseučiliščni prof. Kvičala. Nasvetuje toraj, naj Matica v znamenje hvaležnosti naroda slovenskega prof. Kvičala imenuje za svojega častnega uda. Ta predlog se enoglasno z živo pohvalo sprejme, kar prvosednikov namestnik gosp. Grasselli gosp. Kvičali naznani s sledečim telegramom: „Veliki zbor Matice slovenske Vas je danes zaradi Vašega trudoljubnega in zaslužnega prizadevanja za širje vvedenje slovenskega učnega jezika v srednje naše šole enoglasno izvolil častnim članom „Matice slovenske".

Na vabilo prvosednikovo zbor izreče zahvalo vsem gospodom, ki so se za Matico trudili s pregledovanjem ali popravljanjem rokopisov, ali so ji kaj darovali, ravno tako navzoči vstanejo v znamenje sočutja za umrlimi društveniki, med katerimi so bili preteklo leto razun omenjenih dveh še škof Dobrila, dr. Ulaga, notar Fr. Rapoc itd. Gosp. Vilhar potem poroča o letnem računu za l. 1881. Dohodkov je bilo:

Imetek 31. decembra 1880. v gotovini 2726 gold., v obligacijah 9760 gold. Plačila društvenikov: a) ustanovnikov 487 gold., b) letnikov 3366 gold., skupaj 3847 gold. Obresti: a) od obligacij 403 gold., b) od gotovine 114 gold. 53 kr., skupaj 517 gold. 53 kr. Hišni

*) Bodemo radi sprejeli. Vred.

*

dohodki: a) od hiše na kongresnem trgu štev. 7. 2428 gold. 57 kr., b) od hiše na Bregu h. štev. 8. 689 gld. 52 kr. (Matično stanovanje ne vračunjeno), skupaj 3118 gold. 9 kr. — Za prodane knjige 251 gold. 56 kr., darilo gosp. dr. J. Pajeka 10 gold., razni dohodki 10 gld. 81 kr., skupaj v gotovini 10.480 gold. 99 kr., v obligacijah 9760 gold. Če se odštejejo stroški 7218 gold. 4 kr., ostane imetka v gotovini 3262 gold. 95 kr., v obligacijah 9760 gold., in če se k temu prišteje vplačani znesek hiše na kongresnem trgu št. 7. 25.343 gld. 57 kr. in vrednost hiše na Bregu štev. 8. 11.400 gold., skupaj 36.743 gold. 57 kr., potem vrednost inventarja in zaloge knjig 4000 gold., se skaže stan konečnega premoženja v gotovini 44.006 gold. 52 kr., v obligacijah pa 9760 gold.

Stroški:

Upravni stroški: a) tajniku in likvidacijskemu odseku 685 gold., d) za pisarno 191 gold. 30 kr., skupaj 876 gold. 30 kr. Izdavanje knjig: a) spisi 1338 gold. 46 kr., b) tisk 1000 gold., skupaj 2338 gold. 46 kr. Vezanje knjig 190 gold. 85 kr. Stroški za šolske knjige (živalstvo) 1581 gold. 40 kr. Na račun kupne cene za hišo na kongresnem trgu 281 gold. 95 kr. Obresti od dolga te hiše 200 gld. Stroški 2 hiš a) davki 1094 gld. 94 kr., b) razni stroški 314 gold. 61 kr., skupaj 1409 gold. 55 kr. Razni izdatki 339 gld. 53 kr. Skupaj 7218 gold. 4 kr.

Zbor brez ugovora ta račun vzame na znanje. Za pregled in potrdilo računov se pa po nasvetu prof. Levca izvolijo gospodje: Hribar, dr. Svetina in Dragotin Žagar.

Gospod Vilhar prebere potem sledeči proračun za leto 1882:

Dohodki:

Obresti po odbitem davku, in sicer: a) iz državne rente v srebru: 5 po 100 gold. štev. 546.378, 548.115, 448.116, 256.407, 257.403, nominalna vrednost obligacij 500 gold., letni obresti 21 gold. 9 po 1000 gold.; štev. 147.573, 147.574, 147.567, 147.577, 147.578, 219.682, 219.684, 219.685, 242.691, nominalna vrednost obligacij 9000 gold., letni obresti 378 gold., b) iz drž. posojila leta 1860. serija 18.312, št. srečke 16, nominalna vrednost obligacij 100 gold., letni obresti 4 gold. 20 kr., skupaj 403 gold. 20 kr.; c) od naložene gotovine 100 gold. Čisti dohodki Matičinih hiš 1600 gold. Od društvenikov (letnikov) 2000 gold. Za knjige, ki se morda prodajo, 200 gold. Skupaj 4303 gold. 20 kr.

Stroški.

Tajniku 600 gold., blagajniku 60 gold., knjižničarju 50 gold., strežaju 40 gld., skupaj 750 gld. Potrebščine za pisarno 150 gold. Vezanje knjig 200 gold. Razni izdatki 100 gold., skupaj 1200 gold. V primeri z dohodkom 4303 gold. 20 kr. ostaja za izdavanje knjig (to je za spise in tisk) 3103 gold. 20 kr.

Zbor tudi ta proračun odobri brez ugovora.

Gospod prvosednikov namestnik potem povabi navzoče, da naj oddajo listke za volitev odbornikov. Tudi omenja, da pravilno dopolnilna volitev za kakega umrlega odbornika velja le za toliko časa, kolikor je imel uni še sedeti v odboru.

Dr. Zarnik poprime besedo; njemu se zdi 40 odbornikov preveč; po njegovem nasvetu naj bi jih bilo manj in naroči naj se prihodnjemu odboru, da naj to reč pretresa. Tudi naj se gleda na to, da bo vsak odbornik „Matice Slovenske“ kot znanstvenega zavoda znal slovenski diktando pravilno pisati. Gosp. prvosednikov namestnik opozori govornika, da bo o tem prilika govoriti pri prihodnji točki dnevnega reda. Ob enem določi, da skrutinij ali štenje oddanih volilnih listkov prevzemó gg. dr. Bleiweis, Kobler in dr. Stare. Izvoljeni so gg.: Pleteršnik s 194 glasovi, Erjavec (192), Levec (190), dr. Svetina (190), dr. Zupanec (188), Vilhar (187), Zupančič Viljem (182), Wiesthaler (178), Senekovič (175), Hubad (165), Šuklje (163), Keržič (120), Marušič (117), dr. Jarec (116), Robič (116), Žolgar (112) in Majcigar (89). Ker se je pa dr. Svetina izvolitvi odpovedal, vstopi namesto njega pesnik Gregorčič, ki je dobil 84 glasov.

O nalogu XVII. Matičnega velicega zbora gledé prenaredbe društvenih pravil poroča v odborovem imenu gosp. Svetec. V zadnjem občnem zboru se je bilo namreč po nasvetu prof. Raiča odboru izročilo v pretres, da bi se premoženje Matično rabilo po zgledu jugoslovanske akademije in da bi se pravila Matična spremenila po zgledu pravil Matice hrvatske. Odbor je bil za pretres teh nasvetov izvolil pododbor 3 udov, ki je pravila jugoslovanske akademije in hrvatske Matice natančno pregledal, pa našel, da se na naš zavod ne dajo obrniti, ker ste omenjeni društvi osnovani na vse drugačni podlagi. Odbor Matice hrvatske razdeljen je v dva oddelka, namreč v književni odbor, ki šteje 8 udov, pa v gospodarski odbor, ki ima 5 udov. Razun tega sta za vsak oddelek še en podpredsednik in za ves odbor en predsednik. Odboru se ni zdelo primerno nasvetovati, naj se tudi pri naši Matici zmanjša število odbornikov in naj se odbor deli v književni in gospodarski oddelek; tudi vnanji odborniki imajo posla, ker se jim pošiljajo rokopisi v pregled, in je bolje, da jih je več, ker včasih je treba za pregledovanje spisov naprositi še gospode, ki niso v odboru. Tudi ima Matica priliko, počastiti zaslužne vnanje možé, ki jih izvoli za svoje odbornike. Razun tega vsako novotarenje in vsaka premenba zbuja nekak sum in nepotrebno vznemirjenje, toraj v imenu odborovem nasvetuje, naj se pravila „Matice slovenske“ ne spreminjajo.

(Konec prihodnjič.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Prihod Hercegovincev. Odhod iz Jakina. Prot Rimu.

Okoli 10. ure prišli so za nami še romarji iz Hercegovine, katere je bil pripeljal parnik iz Dalmacije (iz Zadra). Pravi velikani bili so to, res orjaške postave, v krasni turški opravi. Gospodje oo. Frančiškani kot njihovi dušni pastirji bili so jim voditelji. Z velikim veseljem pozdravili smo te nove so-romarje; tudi oni so se nas Slovencev zaveselili, kajti spoznali so nas po govoru zdajci za so-rojake taistih njim dobro znanih slovenskih vojakov, kateri so pri okupaciji Bosne in Hercegovine tako obilno sodelovali, in se skazovali kot jako hrabri fantje. Določeno je bilo, da se Hercegovinci z nami vred odpeljejo naprej proti Rimu.

Kak nered je po italijanskih železnicah, spoznali smo koj ta večer. Imeli smo dobiti separatni (svoj nalaščni) vlak. Čakali in čakali smo brez konca in kraja. Poslednjič (uže po 11. uri) se nam odpró duri v dvorišče in veleva se nam, naj zasedemo vozove. Komaj pa smo bili sedli, hajdi, zopet se nam zakliče: „Vsi nazaj vun! ta vlak ni pravi“. Zmeda čez zmedo! Čez malo časa zaukaže se nam zopet, zasesti ravno taiste vozove. Nekako nevoljni smo ubogali. Vlak je bil vendar le pravi. Čakali smo še nekaj časa, poslednjič — okoli polunoči — odrdral je vlak z nami ven v tamno noč; zunaj kolodvora pa je jakinska ponočna plašarija

namestu voščila: „srečen pot!“ sramotilno kričala za nami, kar nam je očitno kazalo, kako prijetni gosti da smo nekaterim Talijanom.

Vozeč se v 3. razredu sprevideli smo dalje, kaki reveži so oni popotniki, ki se na Talijanskem dolgo časa morajo voziti v vozovih tega razreda. Na naših avstrijskih železnicah so sedeži tudi v vozovih 3. razreda zložni; okna so pripravna, da se tudi sedé skoz nje more gledati; tudi imajo priredjene police in kaveljne, na katere se prtljaga pokladati more. Pi talijanskih vagonih 3. reda je vse drugačno, neizrečeno priprosto, nepripravno, neukretno. Vhoda sta v vozove te vrste na vsaki strani le dva, in to na koncéh. Sedežev je štiri vrste, po podolgoma vravnanih, tako da je po dve in dve vrsti popotnikov eden proti drugemu obrnjenih. Klopi so tako ozke, da bi popotniki, če bi tudi prostora bilo, le s težavo, ali celó nemogoče na njih ležali. Nasproti sedeči popotniki drug druzega s koleni dosežejo. O kaki polici ali kaveljnu, kamer bi se kaka stvar položila ali obesila, ni duha ne sluha. Ako je vagon s popotniki natlačen (kakor je bil naš), ni za prtljago druzega prostora, kakor nesnažna tla pod sedežem, ali pa lastno naročje. Oknica so zeló taka, kakor pri naših zidanih hlevih, na pr., kake 3 čevlje široka in kakega $1\frac{1}{2}$ čevlja visoka, vravnana pa tako visoko pod vagonovim vrhom, da popotniki ne morejo gledati skoz nje, če ne vstanejo. Tudi pri svitli noči bi se bilo tedaj komaj videlo, po kakih krajih se vozimo. V gosti tmini, kakor je bila namreč tisto noč (mlaj je bil 26. rožnika, toraj pred 2 dnevi), bi se bil človek zastonj vèn oziral.

Da pri tako narodnih sedežih na kako spanje ni bilo misliti, je očividno. Le to, da sem prejšnji dve noči le malo spal, zatisnilo mi je od časa do časa za kak trenutek vtrujene oči.

Pri nas po Avstrijskem na postajah pové konduktêr imé kraja in čas postanka. Po Talijanskem te navade ni. Ni se povedalo, kje smo, in koliko časa postojimo; le če je kdo zapustil vagon, jel je konduktêr hripavo kričati: „Partenza“ (kar se menda pravi, na pr.: urno nazaj v vozove). Al malo se menijo popotniki za ta klic, tako da jih je bilo skor treba s silo gnati nazaj v vozove. V misel naj vzamem tudi signalnih zvoncev. Na naših kolodvorih so tako veliki, da se njihovo donenje razlega tudi po zeló obširnih kolodvorih. Po Talijanskem so ti zvonci, bolje: zvončki, le kakor kaka otročja igrača, mali, drobni, in prav velikokrat so se romarji šalili, ko so čuli zabingljati slaboglasni zvončič.

Ko je v jutro 29. junija, t. j. v visoki praznik sv. Petra in Pavla, prvakov apostoljskih, jel svitati zór, bilo je tako občutno mrzlo, da se bi bil gotovo do škode prehladil, ko bi ne bil imel „plaida“, to je, velike zimske rúte seboj. Tu sem previdel in hvaležno spoznal, kako prav so imeli na ljubljanskem kolodvoru ob našem odhodu milostni prošt gosp. dr. Jarec, ko so mi (nameravajočemu, da bi bil „plaid“ ondi kakemu prijatelju izročil, in ne ga vzel na daljno pot v vročo spodnjo Italijo) prijazno rekli: „Boga zahvali, da ga imaš pri sebi; v nočni vožnji čez Apenine ti bo jako dobro služil“.

In res bilo je tako. Vozili smo se ravno proti jutru skoz apeninske soteske, ki so mi v potopisih nikoli dosti ne prehvaljeno lepoto doljne Italije kazale ravno v nasprotni meri. Doline ozke, neprijazne; zemlja črnorujava, pusta, nerodovitna; stavbe železnične pa vse take, kakor bi jih nikdar ne iskal in pričakoval pri onem narodu, ki se šteje gledé zidarske umetnije menda za prvega vse zemlje. Nikjer ni bilo videti nič odveč lepega, pa tudi kaj preveč trdnega ne. Edino, kar je bilo dobro, bila je urna vožnja. Vozili smo se kot brzovlak, in to tako naglo, da sem večkrat mislil: „če šine vlak iz tira, komaj bodo malo naših kosti pobrali skup.“ Kakor hitro se je bil dobro zaznal dan, opazil sem prav na vsaki postaji deloma srenjsko, deloma državno stražo (žandarje). Gledé na jakinske neprijaznosti mislil sem si prec: „vlada gotovo vé, da liberalnim Talijanom naše slavjansko romanje ni po volji, bojí se toraj kakih škandalov, in da bi te zabranila, ukazano je povsod straži, naj bo na to opazna“.

In kaj smo še videli po teh goratih krajih? Vkljub visocemu prazniku zapazili smo, da so ljudje delali na poljih, kakor bi bila pratika kazala zadnji delavnik v letu. Kosili, kopali, želi so, kakor paganski divjaki kje tam Afriki ali Avstraliji. Poljaki so se hudo srdili nad temi suroveži in pretili jim s pestmi iz vagonov; oni pa so debelo zijali iz polj na nas. Mislil sem si pač: „Kakoršna vlada, taki podložniki.“ Ali duhovščina za take nerodnosti na take visoke praznike vé, komaj se zamore misliti. Da bi postavil temu onečastenju malo nasprotje, odprl sem si okno vagona, in — ne bodi Bogu oponošeno! — jel prepevati sprelepo našo slovensko pesem:

Pridi vsa kršanska čeda,
Čast aposteljnom zapoj!

Sčasoma se je svet vendar jel malo bolj prijazen kazati, okolica se odperati. Prvi veči kraj nam je bilo mesto Folignio, ki stojí blizo železnice v jako prijetni stranski dolinici, in še dokaj bolj lepem položaji. Nekaj mesta je v ravnini, mnogo pa ga je pozidanega na griči, ki se v ozadji precéj visoko nad planoto vzdiguje.

Vozečim se naprej po odprtem svetu sredi dobro obdelanih polj bilo nam je naslednje, zopet veče mesto Spoleto, ki ima tudi jako lepo lego in položaj. Iz daljave presoditi mora še nekoliko veče biti, kot Folignio. Zlasti cerkvá je videti mnogo.

Tretji veči kraj, do katerega smo dospeli v hitri vožnji, bilo je mesto Terni. Planota je tu zeló obširna, prijazna, polja jako dobro kultivirana. Tukaj se železnica cepi na dva oddelka. Levi, po zemljovidu soditi nekoliko daljši, pelje preko mesta Rieti; naš vlak pak je oddrdral po desni, na videz nekoliko krajši progi. Privozili smo iz ravnin zopet v skalnate ožine, peljali se skoz več predorov, in dospeli kmalu zopet na veliko postajo Orte. (Dalje prih.)

Zabavne stvari.

Blag spomin na Hercegovino.

Kar Vam tu pripovedujem, dragi „Novičarji“, godilo se je l. 1878., ko je naša slavna armada posedla Bosno in Hercegovino.

Preteklo je še le nekoliko tednov, kar so „Novice“ prinesle jako zanimiv spis o letošnjem dalmatinskem in hercegovskem uporu, katerega je moj prijatelj J. V. prav lepo popisal. Če prav ni še dokončan, vendar me je spodbudil, da primem za pero in vam napišem sledeče:

Vrgorac je trg, pa ne z obilno obrtnijo kakor naš Tržič; tudi ne leži na Gorenjskem ampak ravno na meji dalmatinski in hercegovinski. Pod njim proti Hercegovini razprostira se prijazna planjava, katera rodi obilo sladkih fig, mnogo kislega grozdja in rumene koruze. Po njej vije se klavrno plitvi potok, tu malo hitreje, tam pa zopet tako počasno, da bi človek kmalu obupal, ako priteče ta vodica kedaj v isto reko, katera se imenuje Neretva.

Imé potoka, čegar počasni tek Vam tu popisujem, všlo mi je iz spomina, kajti pretekla so uže štiri za-me

jako viharna leta, kar sem se v svoji neizrekljivi sreči kot novorojeni rezervni in v Hercegovino prepeljani častnik sprehajal po močvirnatih njegovih livadah. Na drugi strani te planjave, to je, trgu Vrgoracu ravno nasproti dviguje se sivo skalnato in robato robovje precéj dolgočasno proti nebu. Na najvišem vrhu stojí mala trdnjava, pod njo pa hercegovsko mesto Ljubuška.

Ako hočemo to trdnjavo imenovati trdnjavo Ljubuško, omeniti moramo takoj, da ona ni bila več trdna, ampak uže precej razdrta. Od 15. avgusta do 15. septembra l. 1878. bil sem namreč poveljnik tej trdnjavi. Zapovedoval sem 60 pešcev, osem topničarjev in eno dalmatinsko mulo, katera je imela častno nalogo, da nam je iz mesta donašala vode in druge raznovrstne stvari, ki so tam doli življenju človeškemu neobhodno potrebne, kakor: kruh, meso in štupo zoper bolhe.

Trdnjava Ljubuška znamenita in očitna je samo od daleč; ako bi jo pa, dragi „Novičar", pogledal blizo, bal bi se gotovo, da jo sv. Medarda dež spere v dolino. Isto tako bil je tudi nje notranji drob uže ves razjeden in zamotan. Prostori te trdnjave vgajali bi gotovo bolj tistim domačim živalim v stanovanje, katere imajo namesto dlake ščetine, namesto gobcev rilce ter pri nas po stari navadi v svinjakih stanujejo. Kot poveljnik izbral sem si v svojem stanovanji najlepši prostor za svoje ležišče, na katerega sem po lestvici, kakor kokoši, plezal. Vojaki prenočevali so pa najraje pod milim nebom, kajti tožili so, da jih v istih sobah vso noč po životu nekako čudno ščiplje in grize, kar so, kakor se je pozneje natančno dokazalo, provzročile male šestonožne živalice, katere pri nas preganjamo navadno s štupo in žavbo.

25. dan avgusta bil je jako soparen dan. Sivi oblaki podili so se od severa proti jugu, kakor bi se jim mudilo, da preje pridejo iz te žalostne in puste dežele, katera je nerodovitnejša nego naš Kras.

Proti večeru prenehala je vročina uže toliko, da bi nam bil toplomer, ako bi ga ravno bili pri rokah imeli, pokazal v senci samo kakih 24 stopinj toplote.

Ura bila je ravno pet, ko pripiha v eni sapi, kakor kovašk meh, iz mesta gor vojak, ki mi izroči list papirja. Prečitam urno; v pismu stalo je napisano sledeče: „Ravno sem poizvedel, da nameravajo Turki še to noč napasti trdnjavo ter se polastiti v nji nakopičenega orožja in smodnika."

Dragi bralec, verjemi mi, ko sem te vrstice prečital, bilo mi je tako čudno pri srcu, da mi je, sam ne vem, zgolj poguma ali bojazljivosti, kar zastajala sapa. Da ne pozabim, omeniti moram, da mi je te vrstice pisal moj poveljnik, precej visok častnik z zlatim ovratnikom, srebrnimi zvezdami in rudečim nosom. Povedal mi je v istem listu dalje, da moram biti sè svojimi vojaki pripravljen vsak trenutek na boj. To pa ni mala stvar! Zato sem brez zamude sklenil, braniti domovino proti turškemu vragu do zadnje kapljice krvi, ter se podal k svojim vojakom.

„Vojaki, velika nevarnost nam preti!" S temi besedami pričel sem namreč svoj govor, v katerem sem jim natanko razložil, kaj ima vsak storiti, ako bi nas ponoči napadli Turki.

Bilo je uže pozno; ves truden se vležem na pare trpin, to je, na svoje ležišče. Sabljico položim na levo, revolver pa na desno stran postelje, spravim Malovrhove „poezije" pod zglavje (takrat bil sem namreč zaljubljen in sem te pesmi, ker „Haderlapova ljubljanska pisma" še niso izšla, jako pridno prebiral) ter zaspim, pa ne zarad poezij, ampak zarad vtrujenja.

Pa glej! kar čujem klic: „Halt, wer da!" „Halt, wer da!" — Memo okna se zabliska — bum!

Kakor bi trenil, planem kviško, zgrabim sabljo in dirjam po stopnicah dol, kjer mi uže sluga nasproti priletí in komaj jeclja: „Turki so tukaj" ter se trese kakor šiba na vodi.

To pa ni „špas" — sem si mislil in se naravnost podal k straži, katera je vstrelila in je stala tik mojega stanovanja. Kaj je? Straža mi odgovori, da je dobro videla, da se je nekdo bližal trdnjavi, samo razločiti ni mogla, kedo. Klicala je toraj trikrat „Halt, wer da!", ker se pa nikdo oglasil ni, je strelila.

Kedo bi si ne mislil, da se je hotel kak Turek prilazati trdnjavi? Vojaki posedli so v trenutku vse zidovje, potem je bilo vse tiho in mirno.

Bleda luna skrila se je za sive oblake, kakor bi ne hotela pričati bližajočemu se krvavemu prizoru, kajti pričakovali smo, da bodonas vsak trenutek napadli Turki. Čakali smo; vsem je bilo nekako čudno pri srcu. Od daleč zaslišalo se je čudno stokanje, morda stokanje istega predrznega nesrečneža, ki se je približal trdnjavi in ga je morda zadela krogla. Potem je bilo zopet vse tiho; le netopirji frfetali so sem ter tje in iz daljave slišalo se je zdaj in zdaj enoglasno, ponoči jako neprijetno petje slovanskega, v teh krajih pa uže poturčenega čuka.

Turkov pa le še ni bilo. Skoraj se je jelo uže daniti in čakali smo jih še vedno, kajti trdnjavinih vrat nismo smeli odpreti, da bi pogledali, kaj tam stoče. Saj bi bila to tudi lahko kaka zvijača, da bi nas zajeli, in to smo dobro vedeli, da je Turek ves pasji in zvit kot kozji rog. Boljše je toraj nekoliko potrpeti in počakati, kaj nam pokaže beli dan.

Na skali sedé premišljujem, kako bi bilo lepo, če bi nas Turki napadli; mi bi jih pretepli, gotovo bi kmalu kinčal zlati križec moje prsi. V tem premišljevanji sem zadremal, kar me pokliče moj sluga in mi pokaže stvar, katera je zunaj trdnjave, kakih štirideset korakov od zidovja ležala v svoji krvi na tleh.

Pa kaj je to? Ali je to isti izdajalec, ki nas je hotel zalaziti in katerega je krogla v istem trenutku zadela, ko se je prikradel do trdnjavinih vrat? Pogledamo natančneje.

Pa vsaj! To ni Turek, ki tam leži v svoji krvi, stoka in brca z nogo, to ni naš sovražnik, to še človek ni, ampak — osel.

V Hercegovini se namreč živina pase vse noči, ker ljudem primanjkuje hlevov in krme. Nedolžni osliček, nadejaje se nič hudega, prikoračil je ponoči do trdnjave, da bi si tu poiskal kake skorjice kruha ali kak drug jedljiv ostanek Straža, katera ga v temi ni spoznala, zakričala je nad njim: „Halt, wer da!" Revež se je prestrašil, in ker ni bilo mogoče, da bi v enem mesecu zatrosili v Hercegovini toliko kulture, da bi vsak osel razumel nemški, se je spustil v tek, straža, katera ga ni poznala, vstrelila je za njim ter ga zadela skozi zadnjo desno nogo v trebuh. Ko smo ga zagledali ležati v krvi, hiteli smo k njemu; revež pogledal nas je še enkrat prav milo, pobrcal z levo nogo in izdihnil svojo oslovsko dušo za zmiraj kot žrtva nemške kulture!

E. K.

Mnogovrstne novice.

* *Oblak se je vtrgal* 9. dne t. m. v Veršecu na Ogerskem. Dež namešan z debelo točo je kar iz škafa lil. V kratkem času je potok Mesić silno narastel, noseč s seboj vse, kar je dosegel. V mestu, kjer te nesreče niso pričakovali, so bile naenkrat niže ležeče hiše polne vode. Do prsi visoka voda je drla po mestu, tako, da stanovalci še iz hiš niso mogli bežati. Kmalu pa pojenja velika povodenj in vse se zbira na mostovih, da

vidi žalostno katastrofo. Posebno poln gledalcev je bil most pri srbski bolnici. Na enkrat se zruši temeljno zidovje ter vse pade v vodo, most, kakor tudi gledalci. Kakih 30 do 40 ljudi je klicalo na pomoč v dereči vodi. Vse je hitelo na pomoč in mnogo se jih je srečno rešilo na suho. Koliko jih je našlo smrt, se še ne vé dobro. Jok je nastal strašansk. Matere so iskale svoje otroke, otroci svoje reditelje; nepozabljiv ostane ta prizor vsakemu, ki je videl to boritev za življenje. Do sedaj se je osem hiš podrlo. Kar ni voda odplavila, pokončala je še toča. Vsi vinogradi v okolici so uničeni.

Naši dopisi.

Z Gorice 20. jun. — Dr. Jos. vitez Maurovich imenuje se tedaj novi goriški župan, ki je bil izvoljen preteklo soboto namesto odstopivšega dr. Deperis a. — Posel njegov bo težak, toda pri odločnem postopanji in ako se vse moči mestnega zbora združijo v vredbo gospodarskih razmer našega mesta, zaslužil si bo kmalu gorko zahvalo vsega meščanstva. — Zborovanje goriškega zbora do zdaj ni bilo pomenljivo, seje so redke in obravnavajo se izključljivo gospodarske zadeve. — Vreme je pri nas nestanovitno. — V nedeljo peljal se je skoz naše mesto vaš deželni predsednik g. A. Winkler, ki je šel k pogrebu svoji materi, ki je v soboto umrla v visoki starosti. Naj v miru počiva blaga mati preblagega vašega deželnega očeta!

Novomesto 15. rožnika. — Prežalostne razmere današnjega, zeló popačenega, s tujimi običaji uže čisto okuženega časa, opominjajo nas sè zapovedljivo silo, da bi odvrnili to kužno bolezen od ljudstva in ne prepustili vsaj našega značajnega kmeta in naše poštene Kranjice izneveriti se kmečkemu stanu in narodu slovenskemu. Za to mora skrbeti v prvi vrsti ljudska šola, katera ima sveto nalogo, v otročjih srcih vzbujevati uže in gojiti ljubezen do njih domovine, ob enem jih soznanovati pa s krasotami njih rojstnega kraja in s prednostimi, ki jih ima lepi, častiti kmečki stan pred vsemi druzimi stanovi, z eno besedo, ona mora vzgojevati kmečke otroke za kmete v pravem in dobrem pomenu besede. Za to so v drugi vrsti poklicana pa tudi vsa društva, ki zastopajo kmetijski stan, in med temi najprvo kmetijska društva. Poklic teh društev ne obstoji samo v tem, da skrbijo za to, da se kmetijstvo v deželi razvije in pripelje do najviše stopinje popolnosti; ona morajo smatrati za svoj smoter tudi to, da ohranijo našega kmeta njegovemu stanu in narodu, da mu varujejo njegove pravice, da ga izobražujejo njegovemu stanu primerno, ter ga pripeljejo do prave ljudske prosvete, zraven mu pa obvarujejo tudi njegove narodne šege, pri nas na Kranjskem na pr. posebno narodne noše. Zeló žalostno bi bilo za celo Kranjsko, ako bi na enkrat prišli po namodnih, tujih šegah ob svojo narodno nošo, katera se zlasti med kmečkimi fanti žalibog skoraj čisto opušča. S kom bi se pri izvanrednih svečanostih — kakor bode drugo leto meseca julija, pri kateri bode tudi presvitli naš cesar navzoč — lepše zastopal naš narod, kakor s tem, da bi poslale vse občine naše drage domovine svoje deputacije k tej slovesnosti v domači narodni noši. To omenili smo uže danes zarad tega, da se poprimejo z novega zopet naši fantje in možje narodne šege, predno se bode obhajala 600letnica, ko se je Kranjska naša združila s habsburškimi deželami, da bodo mnogobrojno zastopane vse občine pri tej slovesnosti sè svojimi poslanci v narodni obleki".

Kar se tiče ženskega spôla, pokazala so letos dekleta kmečkega stanu prvo nedeljo po sv. Rešnjem telesu, da niso še čisto opustila svoje lepe narodne noše. Ta dan bilo je namreč pri slovesnem sprevodu v Šmihelski fari lepo število kmečkih deklet s pečami na glavi in s svečami v rokah, kar je v resnici vredno očitne pohvale; s tem so pokazale celemu svetu, da so v istini verne in poštene Kranjice, ki se ne sramujejo svojega kmečkega stanu in so ponosne na svojo domovino in njene lepe šege. Drugo leto naj pokaže pa cela naša domovina presvitlemu vladarju, da rodila mu je tudi Kranjska vrle junace in krasne devojke, ki hočejo mu braniti pravice cele mogočne Avstrije in drage naše domovine, zraven pa ohraniti si tudi svoje pravice pred tujim posilstvom. Bog pomozi!

Anton Derganec,
kmetijske podružnice tajnik.

Bohinj 17. jun. — Pričakoval sem, da se bo kedo drugi, ki so mu razmere natančneje znane, oglasil kaj o našem prečastitem, 3. t. m. umrlem g. župniku Luki Porenti. Ker se to ni zgodilo, naj mi bo dovoljeno, o tem, dasiravno malo kasno spregovoriti.

Ranjki gosp. župnik L. Porenta opravljali so svojo duhovno službo v Srednji vasi okoli 34 let. Prva leta bili so duhovni pomočnik pri svojem stricu Antonu Porenti, a po njihovi smrti voljeni bili so za župnika. Tedaj ves čas njihovega delovanja bil je posvečen naši župniji. V teh letih storili so premnogo koristnega za naš kraj. Navedem naj le najimenitnejše stvari.

Za zadnjih let svojega strica, kateri so bili precej bolehni, morali so večinoma vse duhovske reči sami opravljati. Naredili so takrat tudi načrt za novi farovž, po katerem se je zidanje res izvršilo. Ko so to delo dognali, niso mirovali, temveč poprijeli so se dela v cerkvi, kjer je marsikaka stara in trohnela reč klicala nemudne pomoči.

Leta 1869. omislili so nove zvonove. V poznejih letih napravili so znotranjo cerkveno opravo čisto novo, kakor: altarje, božji grob, tlak po vsi cerkvi, obhajilno klop (za katera jako okusno izvršena dela gre vsa hvala gosp. Vurniku v Radoljici), klopi itd. Tudi orglje je popravil in oglasil prav dobro gosp. Zupan iz Krope.

Imeli so vse pripravljeno, da bi se bila še druga malenkostna cerkvena oprava nova naredila, pa neizprosljiva smrt ustavi jih v njihovem delovanji v 59. l. njih starosti. To delo, ki je večinoma uže pri gosp. Vurniku naročeno, pričakuje zdaj izvršitve po njihovem nasledniku.

Toda ne samo za cerkev, tudi za šolo bili so ranjki gospod župnik neizrečeno vneti.

Imeli so namreč prej v Srednji vasi malo pa čedno šolsko poslopje, katero pa ni zadostovalo sedanjim zahtevam. Vendar za pogajanje, predno se je določil za novo šolo primerni prostor, preteklo je več let. Na zadnje se vendar g. župniku posreči po neumornem trudu, da se je za to izbral najlepši prostor v celi Srednji vasi. To novo šolsko poslopje, ki je tudi po osnovi ranjcega gospoda sezidano, dela temu prostoru, kakor celi zgornji dolini vso čast. Nad šolo in na vzhodni strani šole napravil se je iz sveta, po katerem so prej drva gonili in je bil poln kamenja, lep šolski vrt.

Tako imamo po neprenehljivem in trudapolnem delovanji ranjcega g. župnika Luka Porente prekrasno cerkev in prelepo ter prostorno dvorazredno šolsko poslopje, katerima se daleč na okrog para ne dobi.

Šolski vrt, katerega so pričeli ranjki gospod, pri njegovi izvršitvi pa preobilo sodelovali g. kaplan J. Pokljukar, dasiravno jih je prva osoba županije mnogo zavirala, je zdaj do malega dodelan ter bo Bohinjcem, ko se prične s poskušanjem žit in zelišč ter sè sadjerejo, v veliko korist.

Nezmožni smo preblagemu ranj. gosp. L. Porenti povrniti vse, česar so storili za našo okolico. Le na

Vsemogočnega se obračamo s prošnjo, naj svojemu neutrudnemu delavcu v njegovem vinogradu stotero povrne, kar je storil v njegovo slavo na zemlji in v naš dušni ter telesni prid in blagor! A. V.

Iz Ljubljane — Politika zdaj miruje, državni zbor je pretrgan za nekaj časa, delegaciji tudi niste še sklicani. „Fakcijozni“ poslanci hodijo po svetu ponavljat pred svojimi volilci svoje znane govore zoper vlado, druzega pa ni nič, toraj so se za politiko pričeli pasji dnevi. Deluje le nekaj deželnih zborov, kranjski pa še ni sklican. Da bi bil razpuščen, na to zdaj uže nihče več ne misli. Menda bo živel, dokler mu ura naravno ne preteče, in to bo še le drugo leto.

— (*Premiranje konj*) vršilo se bode letos meseca septembra, in sicer v Ribnici 4., v Šentjerneji 6., na Vrhniki 9. in v Kranji 12. septembra. Toliko danes, v prihodnji številki prinesemo vse precej obširno oznanilo.

— (*Raki v Krki*) so skoraj vsi poginili za kugo. Opozorujemo na to posebno „ribarsko društvo“, katero naj gleda na to, da se raki iz Francoskega vpeljejo in v Krki spusté.

— (*Služba adjunkta na vinorejski šoli na Slapu*) je razpisana z letno plačo 800 gold. in prostim stanovanjem. Prošnje vložé se naj do konca julija pri deželnem odboru. Službovanje prične se s 1. oktobrom.

— (*Gospod deželni predsednik Winkler*) odpeljal se je te dni na Goriško, kjer mu je umrla mati v visoki starosti.

— (*Jurčičevi zbrani spisi*) pridejo v desetih zvezkih v „Narodni tiskarni“ v prav lični obliki na svitlo. Prvi zvezek je uže izšel in obsega lepi roman: „Deseti brat“, ter veljá s poštnino vred 1 gold.

— (*Slovenski list „Edinost“*) pričel bode od 1. julija naprej izhajati po dvakrat na teden.

— (*Umrl*) je okrajni glavar kamniški, g. Klančič in bil v Gradec prepeljan.

— (*„Brencelj“*), dve stevilki debel, bo prišel na dan te dni.

— (*Nemčurska olika.*) Iz Ptuja se nam piše: Znani nemčur dr. Michelitsch (po domače Mihelič) je 13. junija po polunoči v kavarni „Europa“ v družbi svojih ponočnih pajdašev natakarja Pogačnika, čevljarja Grabarja, usnjarja Janežiča, mirnega Slovenca sedlarja Mahalko s pestjo v obraz iz tega vzroka udaril, ker ni hotel pomagati peti pruske pesmi „Wacht am Rhein“.

— (*Tabor v Celji*) napraviti so hoteli Slovenci; vlada ga je pa prepovedala; nemčurji nameravajo pa napraviti ravno isti dan tako zvani „Parteitag“. Nadejamo se, da vlada ne bode enostranska in ga tudi ne bo dovolila.

(*Poslano.*) V št. 136. „Slov. Nar.“ omenja se o razpravah Matice Slovenske v velikem zboru dne 14. junija med drugim to-le:

„Robič razlaga, da je zmanjšanju Matičnega premoženja vzrok to, ker so bile prej v račun obligacije v nominalni, sedaj so pa ondi postavljene v borzni vrednosti“ itd.

Temu pa ni tako; ampak jaz sem na očitanje gosp. prof. Šukljeja, da se z Matičnim premoženjem slabo gospodari, odgovarjal med drugim sledeče:

„Vzrok, da se je znesek Matičnega premoženja zmanjšal, je to, kar so se pri nakupu hiše banke „Slovenije“ leta 1879. obligacije, ki so v računu v nominalni vrednosti, prodale po borzni vrednosti, katera je pa dosti niža, kar se je tudi v občnem zboru uže razpravljalo in pojasnilo. Tudi očitanje, da so Matične knjige samo kacih 600 gold. vredne, ni resnično, kajti sama šolska knjiga „Pokorny živalstvo“, ki je pošla, in jo je Matica v 3000 iztisih na novo dala natisniti, je vredna nad 2000 gold. itd.“

To pojasnilo se mi zdi potrebno zato, da se ne širi krivo mišljenje po časnikih o kakem slabem gospodarstvu z Matičnim premoženjem.

Luka Robič,
odbornik Matice slovenske.

Novičar iz domačih tujih in dežel.

Z Dunaja. — Grof Taaffe vrnil se je na Dunaj ter zopet prevzel svoja opravila. Sicer bi bilo na Dunaji vse mirno, ako bi ne bil pretekle dni nemški kancler knez Bismark v nemškem državnem zboru naših levičarjev s Herbstom na čelu prav prav občutljivo pobožal, imenoval jih je „Herbstzeitlose“, ker ne vedó nikdar ob pravem času onega storiti, kar bi bilo nemštvu v Avstriji na korist, in svaril je svoje levičarje z našimi Herbstovci rekoč, da še nikdar ni nobena stranka tako sramotno in tako hitro razpadala, kakor levičarji avstrijskega državnega zbora. Tukajšnji levičarski listi se kar vijo od jeze in sramote, kolikor se o sramožljivosti pri njih še sme govoriti.

Iz Trsta. — Preteklo nedeljo volila je tržaška okolica v mestni zbor. — Domača stranka zmagala je s 4 poslanci, eden je voljen lahon Cesare, eden pa tudi po lahonih priporočan omahljivec državni poslanec Burgstaller. Po vsem imela bo domača stranka zanesljivih domačinov 26, nasprotna irredentovska tudi toliko, dva pa bodeta po značajnosti svoji omahovala in omahovala, dokler ne omahne deželni namestnik sam — daleč v stran iz Trsta, v kar mu prav kmalu Bog pomozi!

Iz Egipta. — Umorov in napadov novih se ne naznanja več, toda strah med tujci je velik, trdi se, da se jih je nad 32.000 uže izselilo; govori se o sestavi ministerstva, katero bo kolikor moč vsem po volji; zmešnjavam konec bo pa s tem še težko.

Vabilo na naročbo „Novic“.

Koncem tega meseca izteče naročba na „Novice“ za prvo polovico letošnjega leta, zato vljudno prosimo gg. naročnike in prijatelje naše, ki so naročnino le za ta čas odrajtali ali ki na novo želijo dobivati naš list, naj se oglasijo zato do konca tega meseca, da liste poredoma dobivajo v pričetku druzega polletja.

„Novice“ z „Oglasnikom“ vred stanejo:

za pol leta po pošti 2 gold. 40 kr., — v tiskarni prejemane 2 gold.,
za četrt „ po „ 1 „ 30 kr., — v „ „ 1 „

Naročnina naj se po najcenejši poti poštarskih nakaznic pošilja pod naslovom Blaznikove tiskarne v Ljubljani. ***Administracija „Novic“.***

Od govorni vrednik: Alojizj Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.